

Integraal verslag informatiebijeenkomst advies CCvD

7 februari 2013, RCE Amersfoort

Dagvoorzitter: Kees Meijler (vz CCvD Archeologie)

Voorzitters werkgroepen: Nathalie Vossen (NVvA), Masja Parlevliet (CGA), Marten Verbruggen (VOiA) en Martijn van Gelderen (NEPROM)

Rapporteurs UvA: Djurra Scharf, Eline Schouten, Colette Beestman-Kruijshaar, Suzanne Vonk

Inhoudelijke ondersteuning namens SIKB: Heleen van Londen, Walter de Koning, Esther Wieringa

Vertrekpunten

1. *Het gezamenlijke belang is de kwaliteit van de bescherming van de unieke en onvervangbare archeologische waarden in onze bodem. Deze wordt bepaald door alle partijen die hierbij betrokken zijn en de kracht van die keten wordt bepaald door de zwakste schakel. Het CCvD en de partijen waaruit zij bestaat committeren zich gezamenlijk en afzonderlijk aan een hoogwaardige bescherming van deze waarden. Als ketenpartners zijn wij - binnen het kader van het CCvD - bij uitstek geschikt, in staat en ook bereid om deze kwaliteit zelf te definiëren en op flexibele wijze te onderhouden.*

2. *De adviesaanvraag van OCW en de daarop gegeven toelichting vragen om voorstellen voor een sluitend kwaliteitssysteem, met beperkte lasten voor overheid en de ketenpartners, dat zoveel mogelijk aansluit bij de ontwikkelingen rond de overige Omgevingswet, en om versterking van de archeologische deskundigheid van het bevoegd gezag (gemeenten).*

Weerslag reacties & discussie werkgroepen

- *Wat is de definitie van "kwaliteit", wat verstaan we in de archeologie onder kwaliteit, welke uitgangspunten zijn er en voor welke partijen wegen welke punten meer of minder mee. Er is nl een verschil tussen administratieve kwaliteit en uitvoerende kwaliteit.*
- *Kwaliteit: procesmatig of inhoudelijk? De inhoudelijke kant laat soms te wensen over en de nadruk ligt dan op de processen.*
- *Het is logisch om de omgevingswet als vertrekpunt te nemen voor het advies.*
- *De verstoorder wil vooral vooraf weten waar hij aan toe is en is voorstander van de Omgevingswet waarin duidelijkheid vooraf wordt voorgestaan.*

Huidige situatie

1. *Met betrekking tot de inbedding en de kwaliteit van archeologie is belangrijke vooruitgang geboekt. Het belangrijkste daarbij zijn de verankering van de archeologische monumentenzorg in de Monumentenwet en de ruimtelijke ordening en de totstandkoming van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie voor landbodems en waterbodems (de KNA).*

2. *Gemeenten hebben beleidsvrijheid om te bepalen of en op welke plaats reden is tot archeologische onderzoeken, opgravingen of behoud in situ. Deze beleidsvrijheid wordt in de praktijk regelmatig gebruikt voor het maken van onjuiste keuzes en het 'ontwijken' van archeologie (door bijvoorbeeld onrealistisch grote vrijstellingsoppervlakken of het vrijstellen van perioden).*

3. *Allerwege wordt de KNA als gezaghebbend gezien, maar deze heeft een vrijblijvend karakter. Slechts een beperkt aantal partijen weet er zich aan gebonden (veel*

ruimte voor 'ontduiken'), zoals blijkt uit evaluaties van de Erfgoedinspectie en het RIGO. Dat geldt ook voor opdrachtgevers en gemeenten in hun rol als bevoegd gezag. Daardoor is geen sprake van een level playing field en er ligt geen kwaliteitsbodemp in de markt.

4. Feitelijk is er geen of hooguit amper sprake van toezicht op het naleven van vergunningen voor de opgravingen van gemeenten, bedrijven en universiteiten (door OCW) of op de uitvoering van vergunningplichtige activiteiten (door gemeenten zonder archeologische deskundigheid). Noch wordt de kwaliteit getoetst via een vorm van zelfregulering.

5. De rollen en verantwoordelijkheden van partijen zijn afwijkend van die op andere voor archeologie essentiële verwante terreinen, met name van het omgevingsrecht/de bouwregelgeving. Dit leidt veelvuldig tot verwarring. De initiatiefnemer is weliswaar opdrachtgever, maar niet inhoudelijk verantwoordelijk voor de kwaliteit of bv de aanlevering van rapportages. Deze verantwoordelijkheid is wettelijk geheel belegd bij de uitvoerder, de opdrachtnemer. Deze verdeling van de verantwoordelijkheden en risico's die daarvan het gevolg is, heeft negatieve invloed op kwaliteit en prijsvorming (zeker nu toezicht vrijwel ontbreekt).

Weerslag reacties & discussie werkgroepen

- De brede insteek voor kwaliteitsborging wordt gedeeld maar het is niet duidelijk wat de grenzen zijn van de KNA en waarom de KNA niet altijd bindend is, met name voor onwillige gemeenten. Er is op dat vlak geen *level playing field*. De KNA kan worden opgetuigd met het aanscherpen van de protocollen, met name voor de gemeenten zonder archeoloog.
- het kwaliteitsvraagstuk en bijbehorende kwesties worden herkend door de groep. Vooral het deskundigheids- en capaciteitsprobleem bij sommige gemeenten wordt hierbij genoemd. Er zijn grote verschillen in hoe gemeenten op dit moment met de kwaliteit in archeologiebeleid en toezicht omgaan.
- Vanuit de groep wordt daarom geopperd dat ook gemeenteambtenaren betrokken moeten worden bij het proces van een nieuw kwaliteitssysteem. Wat een gemeente wel en niet kan of wil doen zijn misschien eerder vragen voor de gemeenten zelf.
- Door een aantal van de deelnemers werd gevraagd om de huidige situatie niet te negatief in te schatten. Bij veel gemeenten gaat het volgens hen al wel de goede kant op, dat moet ook benadrukt worden.
- De opdrachtgever is nu niet verantwoordelijk voor de kwaliteit van de uitvoering en kiest vaak voor de goedkoopste optie. De gemeente kan nog niet worden gedwongen om een bevoegde uitvoerder aan te nemen. De vergroting of samenvoeging en daarbij de samenwerking van gemeenten kan hierop wel een positief effect hebben. De opdrachtgever (initiatiefnemer) wordt in het nieuwe systeem wettelijk verantwoordelijk, maar de vraag is hoe? Welk systeem borgt nu echt?
- Gemeenten hebben wel behoefte aan inzicht in de kwaliteitsborging. Dit kan met de 'menukaart', wat moet leiden tot een betere keuze door het bevoegd gezag en opdrachtgever. Het concept is er, maar moet nog verder gedefinieerd worden, want het is nog niet duidelijk op welk niveau het bevoegd gezag kan kiezen (3-5-9 boringen?). Belangrijke protocollen zijn: boren, proefsleuven, deponeren. Wat de menukaart vooral niet moet zijn: een provinciale richtlijn (tegen expertise op regionaal niveau), en een Archeologische Monumentenzorg cyclus (in plaats van stappen). De vragen en behoeften van gemeenten ten aanzien van kwaliteitsborging en 'menukaart' worden op dit moment geïnventariseerd (PUMA).
- Bij een conflict tussen opdrachtgever en uitvoerder (meerwerk, onder de prijs offeren) heeft het bevoegd gezag een bemiddelende rol. Het bevoegd gezag is

echter niet altijd direct bij het maken van afspraken tussen de eerstgenoemde partijen betrokken.

Belangrijke ontwikkelingen en gemeenten als bevoegd gezag

- 1. Het commerciële deel van de sector staat sterk onder druk van de economische crisis. Zowel op inhoud als op prijs wordt scherp geconcurrerd. Ook gegeven het ontbreken van toezicht of deskundigheid bij de beoordelende gemeenten en de huidige verdeling van verantwoordelijkheden, betekent dit een aantasting van de kwaliteit. Er is geen level playing field. Daarbij speelt ook een rol dat het aanbod zowel publieke als private partijen omvat. Tegelijk beperkt de crisis sterk de mogelijkheden van het commerciële deel van de sector om extra lasten te dragen.*
- 2. Gewerkt wordt aan een Omgevingswet (zie voor verdere informatie de afzonderlijke notitie daarover). Deze brengt met zich mee dat degene die een activiteit verricht (of door een derde laat verrichten) verantwoordelijk is voor het aanvragen en naleven van een vergunning bij de uitvoering van die activiteit. Kwaliteitsborging bij de uitvoerende derde is een ander uitgangspunt, waarbij een door de sector zelf georganiseerde kwaliteitstoetsing (zelfregulering) moet zorgen voor draagvlak en voor vermindering van het overheidstoezicht. Aan de capaciteit en de kwaliteit van uitvoerende gemeentelijke overheden in hun rol als bevoegd gezag worden eisen gesteld in de vorm van de kwaliteitscriteria 2.1 van het Project Uitvoering met Ambitie (PUMA). PUMA stelt ook eisen aan de kwaliteit van de werkprocessen bij de overheid ('big 8').*
- 3. De gemeente is als bevoegd gezag verantwoordelijk voor het archeologisch beleid, het maken van keuzes en het toezicht op de naleving van wettelijke eisen. De gemeente draagt op die manier bij aan de kwaliteit van het archeologisch product ("archeologische productborging"). Het tekort aan capaciteit en deskundigheid bij gemeenten zonder archeoloog is dan ook een belangrijke oorzaak van kwaliteitsproblemen.*
- 4. De positieve ontwikkelingen die bij de overheid zijn ingezet behoeven meer nadruk en versterking. De eisen die in PUMA worden gesteld aan gemeentelijke archeologiemedewerkers (HBO, 2 jaar werkervaring) acht het CCvD tamelijk licht gelet op deze belangrijke taken. De ontwikkeling van regionale uitvoeringsdiensten en andere regionaliseringsopties maken een structurele verbetering van de taakuitvoering bij gemeenten zonder archeoloog mogelijk. Het verdient aanbeveling om (bijvoorbeeld via het project Archeologie voor gemeenten) de gemeenten zonder archeoloog actief te informeren over de mogelijkheden om via regionalisering de kwaliteit van de archeologische taakuitvoering te verbeteren. Tevens is het van belang dat OCW de kennis- en capaciteitsopbouw op het terrein van archeologie bij de decentrale overheden actief ondersteunt (bijvoorbeeld via het project "Archeologie voor gemeenten").*

Weerslag reacties & discussie werkgroepen

- Partijen hebben steeds meer kennis van de archeologie en willen zich hierdoor ook meer in het proces mengen.
- Een van de deelnemers stelde dat de ontwikkeling met betrekking tot het Interbestuurlijk toezicht nog weinig/niet wordt genoemd bij de belangrijke ontwikkelingen. Dat zo wel moeten.
- Door een aantal deelnemers werd opgemerkt dat er nog steeds verschillende

- meningen heersen over het afschaffen van het vergunningsstelsel.
- Een van de kernpunten in de discussie was dat het aanpassen van het kwaliteitssysteem niet te procedureel moet verlopen. De kwaliteit zelf moet centraal blijven staan.
 - Opleidingsniveau HBO te licht? Probleem is geen deskundigheid maar gebrek aan eensluidende normering dus pleiten voor bredere normen.
 - Gemeenten zonder gemeentelijke archeoloog zijn de oorzaak van de meeste kwaliteitsproblemen.
 - Een belangrijk punt is dat de KNA zich richt op processen, en niet op het inhoudelijke product. Er zou meer productborging moeten komen.
 - De discussie in de groep concentreerde zich grotendeels op de vraag óf en hoe gemeenten de nieuwe rol/uitgebreide takenpakket kunnen waarmaken. Gemeenten moeten wel de capaciteit en tijd hebben om dat te kunnen doen. Er werd opgemerkt dat het belangrijk is dat gemeenten de 'tools' nodig hebben voor de taken. Daarmee kan je ontwijkgedrag tegen gaan. Er blijft een zorg bij de deelnemers dat het systeem niet genoeg zal worden opgepakt bij gemeenten. Daarbij werd genoemd dat een dwingende manier van presenteren hen ook kan weggagen. Het werd daarom belangrijk geacht om bij de uitwerking ook andere partijen, zoals gemeenten, te betrekken.
 - Er was nog even kort aandacht voor de dubbele rol die veel gemeenten in de huidige situatie vaak hebben als opdrachtgever en -nemer of toezichthouder.
 - Een van de deelnemers gaf in de discussie aan dat we niet moeten vergeten dat de praktijk van gemeenten en uitvoerders verschillende werelden zijn.
 - Er was zorg over de aansluiting van KNA-eisen en de opgelegde criteria bij gemeenten. Daarbij werd ook de vraag gesteld of je die criteria wel kan opleggen.
 - Bevordering van de kennis bij het bevoegd gezag, hier is ook winst te halen in kwaliteitsverbetering.
 - Er werd geconstateerd dat nog niet duidelijk is wat de precieze taken /niveaus van die taken bij gemeenten zijn. Er werd daarbij gesteld dat de taakverzwaring goed in verband moet staan met de voorgestelde 'menukaart'. Men zou goed moeten nadenken over hoe gemeenten met deze verplichting zullen omgaan.
 - Er zijn per gemeente te veel verschillen in de afhandeling van een onderzoek doordat er gemeentes zijn zonder archeologische dienst.
 - Een deelnemer gaf aan dat het voor uitvoerders belangrijk is om een aanspreekpunt hebben met kennis van zaken (bijv. RUD).
 - De verhouding tussen gemeenten en RUD's zou duidelijker kunnen zijn. Daarbij is er ook aandacht nodig voor dubbele belangen.
 - Door een deelnemer werd geopperd dat er misschien ook een protocol nodig is Voor gemeenten als actor in de KNA.

Bindendheid KNA protocollen

1. *Breed draagvlak bestaat voor het geven van een bindend karakter aan de KNA-protocollen voor alle private en publieke actoren in de keten. Het gaat daarbij om alle (tweemaal) acht protocollen van de KNA landbodems en waterbodems (zie ook het schema). Alleen zo kan sprake zijn van een sluitend systeem, waar de adviesaanvraag over spreekt.*

2. *De juridische verbindendheid van de KNA vergt geen uitgebreide regeling maar een simpele wettelijke bepaling dat een door het CCvD vastgestelde (versie van het) protocol bindend wordt na goedkeuring door de minister. Dat sluit aan bij de Omgevingswet. Andere varianten zijn juridisch zwaarder en/of minder flexibel .*

3. *Een verdeling van de verantwoordelijkheden die meer aansluit bij die in het (overige) omgevingsrecht, ligt in de lijn van de ontwikkelingen. Het is gewenst de roltoedeling in de wet in lijn te brengen met de komende Omgevingswet door een*

verschuiving van de verantwoordelijkheid voor de plicht tot oplevering van werkzaamheden en de conserverings- en overdrachtplicht van uitvoerende partijen (bedrijven, overheden en universiteiten) naar opdrachtgevers / verstoorders. Het is tevens gewenst om nadrukkelijker vast te leggen dat de gemeente de partij is die toeziet op de naleving van de verplichtingen van de opdrachtgever. In de gewijzigde toedeling van verantwoordelijkheden is dat inclusief het uitwerken, rapporteren, conserveren en deponeren van vondstmateriaal.

4. *Annex hieraan is het gewenst om opdrachtgevers en bevoegd gezag te faciliteren met een 'archeologische menukaart' (lijst van soorten archeologische onderzoeken die passen in specifiek benoemde situaties) voor de eerste stappen in het archeologisch onderzoek.*

Weerslag reacties & discussie werkgroepen

- Instemming om de KNA wettelijk bindend te maken voor iedereen.
- Bevoegde overheden moeten wel voldoende beleidsruimte hebben om inhoudelijke keuzes te maken.
- voor inventarisatietraject duidelijke eisen.
- Onderscheid tussen kookboek en beleidsvrijheid van overheid, percentages moeten gelden als leidraad, dus afwijken mag mits dat voldoende onderbouwd is.
- Verstoorder: wij kunnen het niet permitteren om het oneens te zijn met een beslissing. Waar haal ik dan mijn gelijk?
- Opdrachtgevers willen invloed hebben op het eindproduct, maar m.n. zijn zij gebaat bij heldere eisen vooraf (weten waar ze aan toe zijn aan van begin tot eind).
- In de groep werd de meerwaarde van een verschuiving in de verantwoordelijkheid herkend. Het wordt namelijk voor de opdrachtgever van belang dat de uitvoerder goed is. Er ontstaat een wederzijds belang bij kwaliteit. Sommigen vroegen zich echter wel af wat bijv. projectontwikkelaars verstaan onder de eis inhoud/kwaliteit. Het is daarom van belang dat het bevoegd gezag blijft toezien op kwaliteit. Daarnaast moet op projectniveau het belang van het PvE voor de kwaliteit worden niet worden vergeten.
- Er werd ook opgemerkt dat de termijnen voor omgevingszaken niet overeenkomen met die in de archeologie. Archeologische bedrijven leveren rapporten op wanneer ontwikkelaar al uit beeld is cq zijn vergunning moet hebben.
- Later in het proces zal er aandacht moeten zijn voor de vraag of de borging plaatsvindt op product of proces. En er zijn mogelijk gevolgen voor de inhoud van de KNA.
- Een van de belangrijke discussiepunten ging over het belang van een sluitend kwaliteitssysteem. Er was zorg over wat er gebeurt als een van de schakels niet kan/wil meewerken. En er was een vraag over wanneer je begint met invoeren. De conclusie op deze punten was dat er eerst een sluitend geheel moet komen. Dit zou duidelijk benoemd moeten worden in het advies. Er waren deelnemers die zich afvroegen of dit een reële eis is, omdat het veel tijd nodig heeft.
- Overheid en de archeologen moeten zich houden aan dezelfde regels.
- Door de moordende concurrentie verminderd de kwaliteit omdat de goedkoopste de opdracht bijna altijd krijgt, dit zal ten koste gaan van de kwaliteit. Borging/toetsing bij archeologische uitvoerders

1. *Kwaliteit van de uitvoering moet aantoonbaar worden geborgd en periodiek getoetst. Dat geldt voor alle protocollen en actoren: ook adviseurs, specialisten en deponhouders. Professionaliteit verlangt immers aantoonbare competentie. Het legt een bodem in de kwaliteit en is ook nodig om tot een level playing field tussen archeologische uitvoerders te komen. De wijze waarop borging en toezicht plaatsvindt dient, ook qua*

kosten, zo eenvoudig mogelijk te zijn. Er is differentiatie mogelijk in de zwaarte van borging/toetsing, waarbij de cruciale protocollen (voor het inventariserend onderzoek, opgraven en depotbeheer) een zwaardere vorm vergen dan de overige protocollen.

2. Het uitwerken van een vorm van publieke of private borging (certificering en beroepsregister) leidt alleen dan tot een sluitend kwaliteitssysteem als vooraf zeker is gesteld dat de toedeling van verantwoordelijkheden in lijn met de Omgevingswet wordt gebracht, de KNA een alle actoren bindend karakter krijgt, een 'menukaart' voor opdrachtgevers en bevoegd gezag tot stand komt, evenals een beroepsregister gekoppeld aan de actorenlijst in de KNA. Er is bereidheid om voor die kwaliteitstoetsing kosten te maken (uiteraard binnen redelijke grenzen).

3. Voor de borging/toetsing zijn twee wegen denkbaar: via publiekrechtelijk toezicht op de naleving dan wel via juridisch geborgde private zelfregulering. Zij kunnen leiden tot hetzelfde kwaliteitsniveau.

4. Op dit moment hebben opgravende bedrijven, opgravende overheden en universiteiten een vergunning op grond van de Monumentenwet nodig. OCW heeft recent duidelijk uitgesproken dat men het huidige vergunningensysteem voor opgravers niet wenst voort te zetten. Achtergrond hiervan is het decentralisatiebeleid (Rijk geen uitvoerende taken) en de wens om eigen verantwoordelijkheid van bedrijven en gemeenten meer vorm te geven (bevorderen zelfregulering). Wel is men bereid de archeologie te borgen met verplichtingen via algemene regels en een herverdeling van wettelijke verantwoordelijkheden. Voorwaarde daarvoor is dat een sluitend kwaliteitssysteem inclusief private borging tot stand komt.

Er is bij de bedrijven een voorkeur voor het handhaven van vergunningen. De bedrijven beleven dat een vergunning die van overheidswege wordt verstrekt meer statuur heeft dan een certificaat van een certificerende instelling. Mocht dat niet mogelijk zijn, dan is in ieder geval belangrijk dat er een verplicht toelatingsstelsel is, inclusief een kwaliteitscontrole.

5. Toetsing of voldaan wordt aan de KNA kan ook via zelfregulering: een (juridisch geborgde) private kwaliteitstoetsing in de vorm van op audits gebaseerde certificering en voor personen in de vorm van een beroepsregister. Het meest volwassen en vergaande is een combinatie van certificering van organisaties voor alle protocollen en een beroepsregister voor de cruciale functies. Gegeven de economische situatie bij de commerciële partijen en de bezuinigingen bij de publieke actoren ligt matiging van de ambitie voor de hand. In betere tijden kan de ambitie desgewenst worden aangepast.

6. Certificering van publieke en private organisaties kan op het niveau van de gehele organisatie en hoeft dus niet per vestiging. Bij een audit per twee jaar door een beperkt team, met een archeoloog, zijn de kosten per protocol ruwweg € 1.500 per jaar. Denkbaar is om niet voor alle protocollen te certificeren, maar - in combinatie met de keuze voor een beroepsregister - de certificering te beperken tot de cruciale protocollen (die voor inventariserend onderzoek, opgraven en depotbeheer). De activiteiten die onder deze protocollen vallen mogen dan alleen worden uitgevoerd door gecertificeerde organisaties. De bijlage bevat een mogelijke verdeling.

7. Borging op persoonsniveau vindt plaats door invoering van een beroepsregister. De actoren in het beroepsregister moeten dezelfde zijn als de KNA-actoren. Deze activiteiten mogen dan alleen worden uitgevoerd door personen die in het register staan en voldoen aan diploma- en ervaringseisen en zich minimaal laten bijscholen (waar niemand moeite mee kan hebben). De 'leidinggevende' kan vervallen.

Weerslag reacties & discussie werkgroepen

- Vergunningen worden nu afgegeven door de RCE, is dit goed of niet? Vanuit de archeologen absoluut wel. De RCE moet de verantwoordelijkheid houden het verlenen vd vergunning. Zo blijft de betrouwbaarheid en geloofwaardigheid hoog. Naleven op kwaliteit moet vooraan staan.
- Uit de discussies over dit onderwerp bleek dat er nog veel onduidelijkheid en verschillende visies zijn op dit vlak. Er waren discussies over welke combinatie (certificering+register) het beste is. En of borging juist op product of op persoon het meest kwaliteit oplevert? Zoals in het concept advies al is genoemd, is er ruimte voor en vraag naar variatie in de borging/toetsing.
- Er waren echter ook zorgen over de toetsing zelf. Een deelnemer vroeg zich af hoe diep/goed je kan controleren op de kwaliteit van een persoon. Er waren ook vragen over de uitvoerbaarheid/betaalbaarheid als iedereen voor elk type activiteit/onderzoek in het register moet worden opgenomen. Het zou niet te zwaar en praktisch/financieel haalbaar moeten zijn. Daarnaast werd gesteld dat de benodigde interne veranderingen in bedrijven ook kosten geven. Door een aantal deelnemers werden m.b.t. de registeroptie zorgen geuit over de meerwaarde en de beperking die het kan veroorzaken.
- Volgens sommigen is het een illusie om te denken dat dit (meer protocollen/certificering/eisen, papierwerk) het kwaliteitsprobleem oplost. Er is niet alleen iets op papier nodig.
- Vanuit de groep kwam tenslotte de vraag of het advies nog een keer terug komt voor het naar OCW gaat?
- Borging en toezicht, voor wie moet het gelden en over welke protocollen hebben we het (deponeren; opdraven; inventariserend veldonderzoek)?
- Intervisie als middel mist. Voor het vak zou dat ideaal zijn.
- Aandacht voor de kosten, een certificering per protocol kost veel geld. M.n. voor kleine zelfstandigen zijn de kosten dan veel te hoog.
- Met is het erover eens dat in de nieuwe vorm de (systeem)toetsing niet eenmalig, maar periodiek eens per 1-3 jaar moet plaatsvinden, afhankelijk van de kosten. Kleine bedrijven moeten anders worden behandeld dan grote bedrijven (kleine en grote protocollen). De toetsing zal dan intern en extern plaatsvinden. Hoe deze audits in te vullen? De KNA moet worden gekoppeld aan een persoonsregistratie. De toetsing van personen is nog steeds moeilijk meetbaar en problematisch voor kleine bedrijven. Personen kunnen i.p.v. in register ook worden opgenomen in een actorenlijst (fysisch geografen). Het beroepsregister moet aansluiten op de actorenlijst in de KNA.
- De nu aangegeven kosten lijken te hoog. Een variabele aanpak verdient de voorkeur, waarbij het proces zwaarder weegt dan de persoon. Aparte afspraken voor zelfstandigen moeten mogelijk zijn, onder verantwoordelijkheid van een organisatie.

Deelnemers:

NAAM

Organisatie

A Mars	provincie Drenthe
A. Borsboom	Zelfstandig Adviseur
A. van Duinen	Provincie NH
A. van Zalinge	gemeente Haarlem
A.J. van der Mark	ArcheoMedia bv
A.J. Wullink	ARC BV
Alexander van de Bunt	Landschap Erfgoed Utrecht

Anne Brakman	Gemeente Maastricht
B Gumbert	gemeente Leiden
B. moonen	provincie limburg
Bas van Sprew	Gemeente Amsterdam / BMA
Buurman	EGI
C. de Nijs	Smals Bouwgrondstoffen BV
C. Thanos	Omgevingsdienst Midden-Holland
C.R. Brandenburgh	Gemeente Leiden
Carla Soonius	gemeente Hoorn
Caroline Leeftang	VOiA
Chris Sueur	Buro de Brug BV
Corien Bakker	Gemeente Den Haag
Doreen van Elst	OCW/DCE
D.H. de Jager	Gemeente Almere
Dieke Wesselingh	Gemeente Rotterdam BOOR
Kinie Esser	Archeoplan Eco
E.A. Vriens	Vriens Archeo Flex
Elsbeth Westerman	QLC ArcheoLINK
Esther Wieringa	SIKB
Eva Kars	EARTH Integrated Archaeology
F. de Roode	Bureau Archeologie en Monumenten, gemeente Nijmegen
F. van den Oever	Saricon
G Tak	ArcheoMedia
G.H. de Bruijn	RCE
Gerard Alders	Cultuurcompagnie Noord-Holland
Groenendijk	Gemeente Gouda
Guido van den Eynde	gemeente Tilburg
Hans Oude Rengerink	Het Oversticht
Harry van Enckevort	Gemeente Nijmegen
heer R.P.B. Torremans	ADC ArcheoProjecten, NVvA
Heleen van Londen	SIKB
Henk van der Velde	NVAO
HJWC van Wetten	ArcheoSave
J. Bosch	AWN
J. E. van den Bosch	NVAO
J. Geraeds	Grontmij
J. Schotten	Gemeente Venlo
J.A. Mes	VUhs
Jan Willem Beestman	ADC ArcheoProjecten BV
Jerry Huisman	ProRail
Johan Jelsma	De Steekproef bv
Joyce van Dijk	Archeoplan Eco
Kees Meijler	Voorzitter CCvD Archeologie
L. van der Voort	Cascade
L.A.C. van der Voort	Cascade
M. de Rooij	BAAC bv
M. Parlevliet	Gemeente Apeldoorn
m. verbruggen	RAAP
m.c. dorst	gemeente Dordrecht
M.Dolmans	Gemeente Venlo

M.H. Wispelwey	Regio Noord-Veluwe
M.Spanjer	ARCADIS
Marianne Visser	STAMU (Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht)
Marie-France van Oorsouw	weleer/VOiA
Marion Zijlema	SAM-Limburg
Marjolein van den Dries	Archeologisch Museum Haarlem
Martijn Bink	VUHbs
Martijn Nicasia	gemeente Nijmegen
Martijn van Gelderen	Bouwfonds Ontwikkeling
MHA van Dijk	Gemeente Amersfoort
Michel Vorenhout	Archeologische Monumentenwacht
Michiel Huisman	Centernet Archeologie
Mieke Smit	gemeente Nijmegen
Milo Verhamme	Gemeente Amersfoort
Mirella de Jong	Provincie Utrecht
Monica Alkemade	Gemeente Den Haag
N. Vossen	NVvA
Natasja de Bruijn	Erfgoed Brabant
Nathalie de Visser	Artefact!
Nilhamn	Gemeente s-Hertogenbosch
P. Deunhouwer	
P.G. Alders	Saxion hogescholen
R. Zuurbier	Oranjewoud
R.Berkvens	SRE Milieudienst
R.M. van Dierendonck	Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland
R.Magendans	ADC Heritage
RHP Proos	Provincie Zuid-Holland
Ronald Visser	Saxion
Rousseau	provincie Flevoland
S. van Veen	gemeente Midden-Drenthe
S.H. Jongma	Archeologie Delft
Suzanne van der A	ProRail
Suzanne Wentink	Het Oversticht
Tebbens	BAAC BV
Theo de Jong	Archeologisch Centrum Eindhoven en Helmond
Tom Hazenberg	Hazenberg Archeologie
Van Loon Carolien	Gemeente Vlaardingen
Vevita Eichberger	OCW
W. Bergman	BAAC
W. van de Wijdeven	gemeente Eindhoven
W.S. van de Graaf	Archeodienst
Walter de Koning	SIKB
Weysters	Archol
Woltering	Erfgoed ECO
Zwerver	Econsultancy